

Newsletter-ul este elaborat în baza emisiunii radiofonice din 26 august 2016, realizate de Asociația pentru Politică Externă (APE) în comun cu Friedrich-Ebert-Stiftung (FES). Emisiunea este difuzată de postul de Radio Moldova, partenerul media al proiectului. Emisiunea radio și Newsletter-ul sunt parte a proiectului FES și APE „Dialoguri de politică externă”. Conținutul poate fi preluat liber cu menționarea sursei.

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • AUGUST 2016 • NR.8 (126)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Materialele sunt realizate de Lina Grâu – expert pe politică externă și relații internaționale, coordonator de programe APE.

TEMELE EDIȚIEI:

- 1. Serghei Gherasimciuk, Kiev:** Alternativa integrării europene este transformarea Ucrainei și Moldovei într-o „mlaștină geopolitică” între Rusia și UE.
- 2. Sorin Ioniță, București:** După 25 de ani în R.Moldova s-a decelat o elită politică căreia îi convine starea de incertitudine.
- 3. Sergiu Musteață, Chișinău:** Lucrurile pe alocuri s-au schimbat spre bine, însă nu în măsura în care să ne numim un stat de drept.

Ultima perioadă a fost marcată de o serie de evenimente importante pentru Republica Moldova.

Începând cu 31 august Republica Moldova intră în „perioada electorală” dinaintea alegerilor prezidențiale de la 30 octombrie. „Perioadă electorală” nu înseamnă însă „campanie electorală”. În premiera, la acest scrutin, campania electorală propriu-zisă, adică agitația electorală, va începe nu din momentul înregistrării oficiale a fiecărui candidat, ci pentru toți concurenții la aceeași dată și anume în ziua de 30 septembrie.

Partidul Acțiune și Solidaritate, condus de Maia Sandu, și Partidul Platforma Demnitate și Adevăr, condus de Andrei Năstase, au anunțat că vor decide asupra unui candidat comun în alegerile prezidențiale, care va fi susținut și de Partidul Liberal Democrat. Alegerea se va face între Maia Sandu și Andrei Năstase, se mai arată într-un comunicat de presă. Și Partidul Democrat, de guvernământ, a desfășurat consultări interne pentru desemnarea unui candidat la alegerile prezidențiale, numele viitorului candidat urmând să fie anunțat ulterior.

Federația Rusă și-a anunțat intenția de a deschide pe teritoriul Republicii Moldova 25 de secții de votare pentru alegerile din 18 septembrie pentru Duma de Stat – una la Chișinău, una la Bălți și una la Comrat, cu un punct mobil în orașul Cahul, și 22 de secții în regiunea transnistreană. Ministerul de externe a declarat că nu se opune acestor planuri, dar că avertizează împotriva deschiderii centrelor de votare în regiunea transnistreană, unde Chișinăul nu poate garanta securitatea centrelor de votare.

În regiunea transnistreană, Grupului Operativ de Trupe Ruse (GOTR) a desfășurat noi exerciții militare împreună cu unități ale structurilor de forță ale administrației separatiste de la Tiraspol și echipe de medici. Exercițiul din 16 august este al doilea desfășurat în comun de către militarii ruși și transnistreni, în mai puțin de două săptămâni. Biroul pentru Reintegrare de la Chișinău a calificat exercițiile din 16 și 17 august ca fiind „ilegale, inadmisibile și sfidătoare” și a reiterat solicitarea de retragere a trupelor și munițiilor Federației Rusă din regiunea transnistreană.

Mai multe organizațiile neguvernamentale au înmănat Delegației UE la Chișinău un apel prin care cer inițierea unei anchete internaționale în chestiunea devalizării băncilor moldovene. ONG-urile susțin că ancheta internă nu este credibilă, când demnitarii care au admis furtul miliardului rămân în funcții.

Pe 24 august Guvernul de la București a deblocat prima tranșă, de 60 milioane euro, din ajutorul rambursabil de 150 de milioane promis Republicii Moldova. Premierul român Dacian Cioloș a declarat în cadrul vizitei oficiale pe care a întreprins-o a doua zi la Chișinău, că cea de a doua tranșă va veni după ce Chișinăul va semna un acord cu FMI. Creditul fusese înghețat din cauza „furtului miliardului” din băncile moldovene. Guvernul lui Pavel Filip spune că speră să încheie un acord cu FMI în luna octombrie.

Serghei Gherasimciuk: Alternativa integrării europene este transformarea Ucrainei și Moldovei într-o „mlaștină geopolitică” între Rusia și UE

Și Ucraina, și Republica Moldova sărbătoresc zilele acestea un sfert de secol de independență. Analistul ucrainean Serghei Gherasimciuk, expert al Consiliului de Politică Externă de la Kiev, spune că

după un sfert de secol relațiile moldo-ucrainene sunt unele promițătoare, în special în perspectiva vectorului european îmbrățișat în albele capitale, chiar dacă există încă și multe subiecte spinoase.

■ **Lina Grău:** Aș vrea să faceți o radiografie a etapei la care se află cele două state la 25 de ani de independență. Ce paralele și ce contraste există între Ucraina și Republica Moldova?

■ **Serghei Gherasimciuk:** Dacă e să vorbim despre paralele dintre cele două țări, una indiscutabilă este faptul că ambele vin din Uniunea Sovietică destrămată, ceea ce a avut un anumit impact asupra culturii politice a elitelor noastre, dar și asupra culturii politice a societății în general. O altă similitudine este faptul că ambele țări, după destrămarea URSS, s-au pomenit într-o situație de criză economică care a durat destul de mult.

Sunt și paralele pozitive – faptul că țările noastre au decis, ambele, că opțiunea europeană este o prioritate atât pentru Ucraina, cât și pentru Republica Moldova, și ambele țări acum se mișcă către implementarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană.

■ **Lina Grău:** Nici Republica Moldova, nici Ucraina nu a reușit, în acești 25 de ani, să devină o zonă de stabilitate și de securitate. De ce s-a întâmplat acest lucru? De ce am devenit mai degrabă o zonă tampon dintre Rusia și Europa decât un spațiu clar afiliat unei umbrelor de securitate europene, așa cum s-a întâmplat de exemplu cu Țările Baltice?

■ **Serghei Gherasimciuk:** Primul motiv cred că este faptul că nici Ucraina, nici Republica Moldova, spre deosebire de Țările Baltice, nu au avut avocați suficienți de puternici în NATO și în UE. Pe lângă viziunea generală cu privire la necesitatea extinderii, în NATO și UE interesele Țărilor Baltice erau foarte puternic lobbate de Țările Scandinave. Avocatul Ucrainei a fost mereu Polonia, iar al Republicii Moldova – România, însă este evident că în anii 1990 nici economic, nici sub aspectul influenței politice aceste țări nu se puteau compara cu ponderea pe care o aveau lobbistii Țărilor Baltice.

Un alt motiv este poziția conducerii politice atât în Ucraina, cât și în Republica

Moldova. Guvernele moldovene și în particular președintele Voronin, la fel ca și guvernele ucrainene și în particular președintele Kucima, au încercat să stea în același timp pe mai multe scaune, oscilând între UE pe de o parte și Federația Rusă de partea cealaltă.

O astfel de poziție de oscilație era într-un fel argumentată pentru că permitea obținerea unor privilegii în plan tactic atât din partea UE, cât și din partea Rusiei. Dar acum, când relațiile dintre Moscova și UE s-au tensionat, simțim din plin că pur și simplu am pierdut timpul, nu am fost gata de o confruntare și acum, când această confruntare se produce, nivelul relațiilor noastre cu UE încă nu corespunde necesităților noastre.

Și, indiscutabil, trebuie să se țină cont și de un al treilea factor, un factor extern – este vorba despre poziția Federației Ruse. Federația Rusă, încă din perioada conducerii sovietice, a plantat diverse mecanisme de prevenire a dezintegrării Uniunii Sovietice. Aceste mecanisme erau regiunile cu potențial de separatism – în Republica Moldova este vorba despre Transnistria, în Ucraina – despre Crimeea. Și vedem că pe măsură ce țările noastre au început să se îndepărteze de influența Moscovei au fost puse în aplicare pârgurile pentru a detona aceste mine cu efect întârziat. Și acum vedem că și Transnistria, în cazul Moldovei, și Crimeea și Donbassul în cazul Ucrainei au devenit un fel de ancore care într-un fel sau altul frânează apropierea noastră de structurile europene.

■ **Lina Grău:** Apropo despre regiunile separatiste. La Chișinău mulți experți atrag atenția că Ucraina mulți ani la rând nu a fost adeptul Chișinăului în reglementarea transnistreană – chiar dacă formal aceasta avea poziții corecte, la nivel neoficial de facto susținea regimul separatist din Transnistria. Acum Kievul oficial pare să-și fi schimbat abordarea, în special în lumina a ceea ce s-a întâmplat în Crimeea și Donbass. În primul rând, cum apreciați această opinie a experților moldoveni? Și, în al doilea rând, credeți că există

perspective de aducere cu eforturi comune a regiunii transnistrene în câmpul legal al Republicii Moldova?

■ **Serghei Gherasimciuk:** Aveți dreptate – Ucraina a subliniat mereu că pledează pentru soluționarea problemei transnistrene doar în baza dreptului internațional și a suveranității Republicii Moldova asupra întregului său teritoriu. Pe de altă parte, multă vreme s-au simțit în Ucraina și în politica sa externă nuanțe provenind încă din trecutul sovietic, când Ucraina încerca să se poziționeze ca o mare putere care își putea permite într-o anumită măsură să nu țină cont de toate nuanțele intereselor Republicii Moldova.

Acum situația s-a schimbat și această schimbare este vizibilă nu atât în contextul războiului din Donbass, cât din perioada lui Viktor Iușcenko, atunci când Iușcenko a propus propriul plan de reglementare. Deja atunci pozițiile Ucrainei și ale Republicii Moldova au devenit mult mai apropiate. În perioada președintelui Ianukovici Transnistria am impresia că în general a fost în afara politicii externe a Kievului, pentru că Ianukovici avea un interes minim față de acest subiect. Acum, de când președinte este Poroșenko, par să existe mișcări înainte.

Pe de altă parte, impresia mea este că există unele probleme de data aceasta din partea Republicii Moldova. Mulți experți aici, la Kiev, privesc cu îngrijorare formatul de negocieri dintre Moldova și Federația Rusă – vizitele vicepremierului Rogozin, discuțiile despre Foile de parcurs etc. Pentru că, pe de o parte, evident că Ucraina acum este interesată să susțină Republica Moldova, pe de altă parte în Ucraina există experți care sunt îngrijorați că însăși Chișinăul ar fi gata să schimbe formatul, să limiteze influența Ucrainei în acest format și să discute direct cu Moscova.

În ceea ce privește măsura în care eforturile comune pot contribui la reintegrarea regiunii transnistrene, mie mi se pare că foarte multe lucruri vor depinde acum de rezultatele alegerilor prezidențiale din Republica Moldova, dar și ale așa-numitor

alegeri a liderului transnistrean. În ambele cazuri e posibilă rotația și schimbarea elitelor și rezultatele ar putea avea un impact asupra dinamicii contactelor dintre Chișinău și Tiraspol. Și ținând, cont de această dinamică, și ceilalți participanți la procesul de reglementare vor trebui să adopte unele poziții. Iată de ce eu cred că până în momentul în care se va stabili situația după alegeri va fi prematur să vorbim despre careva progrese pe direcția reglementării transnistrene.

■ **Lina Grâu:** Dar se poate spune că acum Kievul este ferm de partea Chișinău și îi poate asigura spatele la negocieri și în discuția cu Moscova, dar și cu OSCE care în ultimul timp încearcă să impună unele decizii tratate ca fiind cedări inacceptabile de comunitatea de experți din Republica Moldova? Poate Chișinăului conta pe susținerea Kievului?

■ **Serghei Gherasimciuk:** Din punctul meu de vedere, da, Moldova acum poate miza total pe susținerea Kievului. Cel mai recent exemplu a fost când zilele trecute Guvernul moldovean a protestat împotriva aplicațiilor militare rusești pe teritoriul Transnistriei și Ucraina momentan a reacționat susținând poziția moldovenească. Există însă o nuanță de care trebuie să se țină cont și care ține de reciprocitate.

Indiscutabil că Chișinăul poate miza pe susținerea Kievului, dar și Kievul, la rândul său, mizează pe o astfel de susținere. Iată de ce revin din nou la reluarea contactelor dintre Republica Moldova și Federația Rusă. Este foarte bine când țările încearcă să găsească limbă comună, dar Ucraina a perceput cu oarecare îngrijorare aceste contacte. Și dacă va exista pericolul ca interesele Ucrainei să fie ignorate în cadrul acestor negocieri sau Republica Moldova va miza pe experți ruși în reglementarea unor chestiuni discutabile bilaterale moldo-ucrainene, atunci în mod sigur și poziția Ucrainei se va schimba. Pentru că acum în Ucraina Rusia este percepută nu ca un partener. Și dacă Moldova se va apropia de Rusia acest lucru nu va adăuga încredere în relațiile dintre Chișinău și Kiev.

■ **Lina Grâu:** Ați amintit mai sus despre elitele politice. Experții de la Chișinău recunosc că acum puterea politică și economică a ajuns să fie concentrată în mâinile unui oligarh, există semne mari de întrebare legate de corupție și vizavi de puterea de la Kiev. Credeți că pot fi depășite aceste probleme care există atât în Ucraina, cât și în Republica Moldova?

■ **Serghei Gherasimciuk:** Problema corupției este, într-adevăr, foarte acută pentru ambele țări. Și aici voi reveni la teza despre care am amintit la începutul acestui interviu – moștenirea sovietică a influențat puterea politică. Și corupția, din păcate, prosperă nu doar la nivel înalt, dar este caracteristică și vieții de zi cu zi în ambele țări. Acum au loc unele schimbări, UE lobează activ crearea de structuri anticorupție.

Eu nu aș conta pe faptul că această problemă va fi soluționată într-un termen foarte scurt. Acum multă lume vorbește despre istoria de succes a României, ca exemplu atât pentru Moldova, cât și pentru Ucraina. Dar trebuie să remarcăm faptul că România este de ani de zile în UE și abia acum se pare că activitatea anticorupție acolo capătă proporțiile necesare. Iată de ce și în Ucraina, și în Republica Moldova nu cred că putem miza pe rezultate pe termen scurt, chiar dacă ne-am dori foarte mult acest lucru. Este mai degrabă un deziderat pe termen lung, și doar cu condiția că se va menține vectorul general al politicii externe orientat către UE. Și asta, pentru că lupta cu corupția este susținută de UE. Și dacă acest vector se va menține, doar atunci ne putem aștepta la progrese.

Pe de altă parte, mai există și factorul voinței politice a jucătorilor principali din ambele capitale – aceștia trebuie să înțeleagă că dacă nu vor avea loc schimbări radicale, țările așa și vor rămâne într-o „mlaștină” geopolitică, adică nu vor fi progrese în apropiere de UE și vor rămâne o zonă-tampon între UE și Federația Rusă.

■ **Lina Grâu:** Cum vedeți perspectivele și viitorul regiunii noastre pe termen mediu?

■ **Serghei Gherasimciuk:** Tot mai des și la Bruxelles, și în capitalele noastre auzim teza cu privire la faptul că Ucraina, Republica Moldova și Georgia formează un fel de trio, un grup de țări semnatare ale Acordului de Asociere, care ar avea potențialul ca, unificându-și forțele și făcând schimb de experiență în domeniul reformelor, să poată merge în grup cu tempouri mai rapide în direcția integrării europene. Pe de o parte, noi pierdem o parte din țările din Parteneriatului Estic – Belarus, Azerbaidjan, Armenia – pentru că aceste țări încă nu au ajuns la acest nivel, dar pe de altă parte se formează un grup care și-ar putea unifica eforturile. Iar ca exemplu ar putea fi același Grup de la Vișegrad sau Țările Baltice care și-au unit la vremea lor eforturile. Și dacă acest scenariu ar prinde, acest lucru ar favoriza dezvoltarea atât a Ucrainei, cât și a Republicii Moldova.

Există, bineînțeles, și scenariul de alternativă – riscul schimbării elitelor și venirii la putere a forțelor pro-ruse în Republica Moldova și riscul escaladării militare în Ucraina. Și dacă vom ajunge sub influența militară sau politică a Federației Ruse atunci din păcate regiunea va arăta mult mai puțin atractiv pentru partenerii europeni și vom reveni la riscul de a ajunge o „mlaștină” geopolitică, de a rămâne o zonă gri.

În linii mari totuși, trăgând linia, se poate spune că și Republica Moldova, și Ucraina au obținut foarte multe lucruri în acești ani de independență, în pofida condițiilor de start precare. Și faptul că ambele țări și-au pus acest scop ambițios de apropiere de UE și că există chiar o concurență între ele la acest capitol înseamnă că există mari șanse de a atinge acest deziderat.

Și, indiscutabil, rolul societății civile aici este imens. Pentru că și Guvernul moldovean, și cel ucrainean au fost și sunt impulsionate de societatea civilă. Și având în vedere potențialul societății civile, care a crescut considerabil în ultimul timp, eu totuși înclin către scenariul optimist.

Sorin Ioniță: După 25 de ani în R.Moldova s-a decelat o elită politică căreia îi convine starea de incertitudine

În mod simbolic, Guvernul de la București a deblocat prima tranșă, de 60 de milioane de euro, din creditul promis de 150 de milioane, cu câteva zile înainte ca Republica Moldova să-și sărbătorească 25 de ani de la proclamarea independenței. Premierul român Dacian Cioloș s-a aflat la Chișinău pe 25 și 26 august, împreună cu șase miniștri responsabili de domeniile economic, justiție și dezvoltare regională. Într-o conferință de presă ținută împreună cu premierul Pavel Filip, Dacian Cioloș a vorbit despre sprijinul fidel pe care România îl acorda Moldovei pentru consolidarea democrației și pentru a susține reformele și parcursul european al Moldovei". Președintele Expert-Forum România, Sorin Ioniță, spune că România vă rămâne avocatul fidel al integrării europene a Republicii Moldova, dar că în acest moment mingea este în terenul Chișinăului, care trebuie să facă reforme și să îmbunătățească calitatea guvernării.

■ **Lina Grău:** Cum se vede Republica Moldova la 25 de ani de la proclamarea independenței, perioadă în care vedem că Țările Baltice au reușit o integrare în Uniunea Europeană și în NATO?

■ **Sorin Ioniță:** Țările Baltice, care sunt de aceeași dimensiune ca Moldova, au reușit să se integreze în UE și în NATO pentru că au vrut acest lucru, pe când Moldova nu e foarte clar dacă a vrut. Faptul că Moldova a rămas, așa, într-o stare de incertitudine, se datorează și războiului de atunci, din '91, și situației din Transnistria, care este un conflict înghețat, dar cred că și opțiunilor din societatea moldovenească de dincoace de Nistru. Nu există acel consens de opinie sau dorință ardentă și foarte clară de a fi în UE și în NATO. Și atunci, ce și-a dorit poporul, aia s-a întâmplat. Adică, țara a rămas într-o stare de ambiguitate – și într-o parte, și într-alta, cu fundul în două luni.

■ **Lina Grău:** Cred că ar fi de vorbit aici și despre calitatea clasei politice din Republica Moldova.

Sorin Ioniță: Așa este, putem vorbi despre calitatea clasei politice, alegându-ne niște standarde. Hai să le alegem pe cele românești, care sunt foarte joase, sau est-europene în general. Nimeni nu e foarte fericit cu politicienii pe care îi are, știți foarte bine. Nu-i vreo veselie nici în Polonia, nici în Bulgaria, peste tot. Dar situația a fost obiectiv mai dificilă în Republica Moldova, deci, în fața clasei politice moldovenești, care, și așa slabă, și așa fără direcție, și așa coruptă, s-au înșirat niște opțiuni foarte, foarte grele. Începând cu această opțiune geo-politică. Nu știu care politician european sau est-european ar fi avut curajul să spună decisiv: „Gata, rupem pisica, abandonăm Transnistria și o luăm către Vest!”. Pentru că e limpede că cu Transnistria nu poți s-o iei către Vest. Deci, îi blamăm pentru niște lucruri pe care nici politicienii europeni n-ar fi avut curajul să le ia foarte ușor.

Sigur, clasa politică a fost slabă. A avut un context al naibii de greu în față, dar nu s-a achitat de sarcina ei și acum este limpede că avem o stagnare. E probabil țara care a stagnat cel mai mult după '90- '91. Mă rog, merită să vorbim despre Ucraina, dar acolo sunt alte probleme. Până și în Bosnia, și în Albania vedem progrese destul de mari. Și nu că le vedem noi, dar oamenii de acolo le simt. Și nu au această frustrare pe care o au cetățenii moldoveni că acolo nu se întâmplă nimic. Și lumea are senzația că, de fapt, în ritmul ăsta nu vom ajunge nicăieri. Și, probabil, asta este o senzație justificată.

■ **Lina Grău:** Vorbeați de faptul că Moldova a înregistrat cea mai mare stagnare. Dincolo de asta am avut și unele capitole foarte luminoase, pozitive, dătătoare de speranță, aveam la un moment dat încrederea că lucrurile vor porni în direcția cea bună – în special asta ține de relațiile cu Uniunea Europeană.

■ **Sorin Ioniță:** Știu, dar astea nu erau niște realități – astea erau niște speranțe care, la un moment dat, păreau justificate prin 2009, 2010, 2011, exact în acele momente când Moldova părea că este o speranță.

Era o speranță din punct de vedere diplomatic și al reconectării la Europa, și al dezvoltării unor relații, și al progresului pe agenda europeană. Dar nu cred că a fost nici atunci foarte mult progres în prosperitatea economică a cetățeanului. Dar exista măcar speranța pentru viitor, adică măcar vedeai o cale. Pe urmă a dispărut și acea speranță, știm în ce condiții...

Mă rog, n-a dispărut de tot pentru că există un Acord de Asociere, există niște Foi de parcurs, dar nu știu cât mai sunt oameni din Moldova pregătiți să-și mai pună încrederea în asemenea instrumente. Ele trebuie ținute înaintea, elita trebuie să strângă din dinți și să meargă pe această cale înainte. Însă, sigur, poporul e mult mai puțin entuziast decât acum patru, cinci, șase, șapte ani.

■ **Lina Grău:** Și atunci cum vedeți perspectiva parcursului european în Republica Moldova? Există o perspectivă pe termen mediu-lung? Putem spune că am rămas într-o zonă gri sau există, totuși, ceva speranțe?

■ **Sorin Ioniță:** O să fiu destul de tranșant – zona este gri, cea în care a rămas Moldova și sunt două probleme foarte mari. Una este internă și ține de calitatea guvernării la Chișinău, care nu s-a îmbunătățit foarte mult, iar dezamăgirea după acel val de speranță contează foarte mult. Moldova a fost pe un vârf, acum este într-o vale, din punctul ăsta de vedere.

Acesta ar fi contextul intern, care ține strict de calitatea guvernării. Și aici cred că progresul a fost minimal în cei 25 de ani. Este țara care a făcut cel mai puțin în termen de calitate a guvernării.

În al doilea rând, este acest context regional. Și, desigur, până nu-ți faci temele acasă nu poți să ai o voce nici în discuțiile cu vecinii – asta am învățat-o și noi, în România. Este cu atât mai adevărat în Moldova, cu cât țara are de rezolvat această dilemă a Transnistriei. Și asta este o problemă foarte, foarte serioasă. Pentru că putem vorbi de integrare în Uniunea Europeană, dar când se trece de la partea oficială a discuțiilor, unde toată lumea e politicoasă, la partea neoficială a discuțiilor, se pune întrebarea foarte evidentă: „Ok, întrebarea este unde se termină Moldova?”. Adică cine se integrează în Europa? Și acolo este foarte greu de răspuns. Pentru că nici nu poți să-i bagi pe cei din stânga Nistrului împotriva voinței lor în Europa, dar nici nu poți să renunți la ei. Și, atunci acest joc ambiguu ține țara pe loc.

Nu spun că am eu o soluție sau că vreau eu să sugerez care ar fi aia. Vreau să spun că, din păcate, o țară mică cu clasă politică slabă a moștenit o problemă dificilă în care oricine și-ar fi rupt dinții – și clasa politică poloneză, și cea română, și cea bulgară. Din fericire, noi n-am avut asemenea probleme.

În Moldova nu e consens pentru integrare, și nu e vorba numai de Transnistria, pentru că există și entitatea Găgăuzia, există și o fracțiune a populației care încă e ambiguă privind apartenența la structuri europene, ca să nu mai vorbim de atlantice, adică de NATO.

Mesajul meu este că trebuie lucrat. Adică știm foarte bine că pornim în această situație dificilă și de aici, cu pași de furnică, trebuie lucrat, adică nu stat degeaba și dat din gură.

■ **Lina Grău:** Și în condițiile în care clasa politică de la Chișinău este cea care este și populația este din ce în ce mai demotivată,

pe ce sprijin poate conta Republica Moldova pentru promovarea acestui parcurs? România a fost dintotdeauna avocatul Republicii Moldova. Poate face România mai mult?

■ **Sorin Ioniță:** Da, România întotdeauna poate să facă și putea să facă mai multe, dacă am fi fost mai coerenți. Vedeți toată agenda din perioada entuziastă – când se promiteau bani, sute de milioane, proiecte... Foarte încet s-au mișcat lucrurile. S-au dat bani, s-au văzut unele rezultate, există acele microbuze școlare, SMURD-ul, programul de investiții în grădinițe, bursele... Dar, sigur că se putea face mult mai mult și la un nivel mult mai consistent.

Dar, până la urmă, cred că depinde de Moldova ce vrea să facă, adică de clasa politică de la Chișinău. Pentru că sprijin a existat dintotdeauna de la Uniunea Europeană. Și aș vrea să-i contrazic pe cei care intră în negativismul ăsta al discuției: „Vai, ne-a abandonat Europa, ne-a abandonat Bruxelles-ul!”. Nu! Nu contează dacă oamenii sunt mai încruntați sau mai puțin încruntați la Bruxelles. Instituția numită Acord de Asociere și Foaie de Parcurș există și trebuie lucrat pe ea. Or, eu am senzația că guvernanții de la Chișinău răspund mult mai puțin la ceea ce propune Bruxellesul, care este, pe de altă parte, acuzat că este foarte sceptic și nu vrea Moldova înăuntru. Sigur, e greu să discuți despre aderare, dar hai să facem lucrurile mici și importante și să nu mai vorbim poezii și să facem planuri grandioase.

Deci, ca să rezum, cred că mingea e, totuși, la Chișinău în relația cu Uniunea Europeană și că sunt foarte multe lovituri libere și cornere de bătut. Și văd jucători care stau cu mingea la picior și nu dau drumul la minge, la Chișinău.

■ **Lina Grău:** Credeți că trebuia condiționat mai mult acest credit românesc care a fost promis, s-a eliberat prima tranșă și iată că premierul Dacian Cioloș anunță la Chișinău că cea de-a doua tranșă ar putea veni după semnarea unui acord cu FMI-ul?

■ **Sorin Ioniță:** Eu sunt din societatea civilă românească și știți bine care a fost poziția noastră – noi am strigat la Guvernul nostru de la București că trebuie să aibă o condiționare foarte serioasă pentru ajutorul acordat Guvernului moldovean. Pentru că un program de asistență soft, în care dai bani fără condiții, este în detrimentul cetățeanului moldovean. Nu va beneficia nimeni de câțiva bani – până la urmă nici nu sunt foarte mulți bani – care să fie înghițiți undeva prin buget și să nu mai dai de urma lor.

Deci, da, vrem să se acorde această asistență, dar noi am insistat tot timpul și am trimis memorii, și am avut și întâlniri cu Guvernul român în care am bătut cu pumnul în masă, că interesul cetățeanului simplu din Moldova este ca Guvernul său să aibă condiționalități.

Acum, condiționalități teoretic s-au pus. Ei spun că discută și că un prim pas s-a făcut, s-a dat prima tranșă și că vor urma și condiționalități mai dure pentru tranșele următoare. Să dea Dumnezeu! Acum, că s-a eliberat prima tranșă, sper să nu fie folosit electoral acest lucru în campanie de către probabilul candidat, și anume – de către premierul Filip.

■ **Lina Grău:** Vă rog să aruncați o privire pe termen mediu, să-mi spuneți cum vedeți viitorul regiunii – a Republicii Moldova și a Ucrainei.

■ **Sorin Ioniță:** Și Moldova, și Ucraina sunt țării în care foarte multe depind de calitatea internă a guvernării, de coerența și de mesajele pe care le dă atât guvernul, cât și clasa politică în general, cu tot cu opoziție. Întrebarea este – există măcar un pic de consens pe anumite teme? Măcar în Parlament, între partidele mari, pe stânga, pe dreapta, unele la putere, unele în opoziție? Există un consens minimal pe câteva teme? Pe chestia cu Europa, pe chestia cu problemele de securitate regională, pe direcția în care vrem să o luăm, pe o minimă îmbunătățire a guvernării de acasă?

În România a existat Pactul de la Snagov care a fixat consensul tuturor forțelor politice cu privire la prioritatea integrării europene. Trebuie un asemenea pact și în Moldova. Asta este calea pentru viitor. Trebuie și în Ucraina un asemenea pact. Întrebarea este dacă se poate realiza? Reflectă el voința unei majorități a populației? Putem avea consensul că prosperitatea se află într-o direcție și nu se află în altă direcție și că ne-am convins de asta în cei 25 de ani? Pentru că nu poate să ai un Acord de Liber Schimb și de Asociere și cu o parte, și cu alta. Nu se poate tehnic. Și atunci ai de ales. Deci, trebuie să pui stavilă într-o parte și trebuie să alegi în ce direcție te integrezi.

Până acum nu am senzația că s-a făcut opțiunea, decât retoric. Oficial, da, s-a optat pentru Uniunea Europeană. Dar ce este cu toate întreprinderile acestea de stat din Moldova care folosesc off-shore-uri din afara Uniunii Europene? Cum adică, instituții publice pentru contracte publice folosesc off-shore-uri din Transnistria și te miri de pe unde? Și atunci cum? În ce constă opțiunea spre Vest?

■ **Lina Grău:** La Chișinău în acest moment nu văd condiții pentru semnarea unui astfel de pact. Și atunci, care este perspectiva acestei țării?

■ **Sorin Ioniță:** Contează să existe o discuție – cu conținut, cu sens și adevărată, în care oameni își pun opțiunile lor pe masă. Fără o opțiune fundamentală nu se poate. Nu putem continua să fim un mic vehicul ținut pradă de o elită politică locală, căreia îi convine de fapt situația.

După 25 de ani, de la toate partidele s-a decelat la vârf o elită politică care exploatează foarte bine această stare de incertitudine. Ei de fapt câștigă din incertitudine. Nu mai poate continua acest joc. Pentru că, de ce continuă mai mult, se consolidează acest sistem de stimulente și totul se construiește în jurul acestei strategii: firme, instituții publice, relații. Totul se construiește în jurul exploatarei incertitudinii. De-aia a pornit și scandalul

în sistemul bancar, de-aia avem scandal și cu privatizările, de-aia există sifonare de bani în sistemul de energie – pentru că există oameni care au un interes foarte rațional, imediat și material în menținerea acestei incertitudini. Și am impresia că aceste lucruri nu întotdeauna sunt puse pe masă, nici măcar de cei care se declară pro-europeni.

■ **Lina Grău:** Și care sunt soluțiile în condițiile date?

■ **Sorin Ioniță:** Situația este atât de grea în Republica Moldova încât cred că este neprofesional să mă apuc să dau într-un minut soluțiile. Însă cred că am schițat cam de unde trebuie început. Trebuie lucrat punctual pe acele direcții importante care schimbă jocul. De exemplu, schimbă jocul dacă mâine trecem o lege ca orice companie și instituție publică din Moldova să nu mai poată folosi off-shore-uri în contracte. Și mai găsim încă câteva asemenea schimbări, și în momentul în care se vor tăia câteva degețele importante pe unde se scurg venituri publice din Moldova, vom vedea ce se întâmplă.

Cei care beneficiază ar putea să fie nevoiți să-și schimbe strategia – măcar să încerce și ei să fure din Europa, să nu mai fure folosind vechile sisteme din Est. Este și asta o formă de integrare, să știți. Mulți dintre cei care au fost de acord cu Pactul de la Snagov din România din 1995, la strategia aceasta s-au gândit. S-au gândit rațional: „În Europa sunt banii. De ce să stăm noi aicea ca fraierii, când putem să fim înăuntru și să furăm bani din Europa?”. Asta a fost gândul lor atunci. Acum, că le-a mers o vreme, după care nu le-a mai mers, asta este istorie. Poate îi convingem pe furăcioșii din Moldova că e de furat și în Europa. Și atunci, poate îi vom păcăli.

Lucrurile se vor schimba – în Europa nu se poate fura în felul în care se întâmplă acum în Moldova. Nu este nici acolo totul integral curat, dar totul este în anumite limite civilizate și există mecanisme de combatere. Și acestea funcționează – vedeți în celelalte țări europene și vedeți și în România.

Sergiu Musteață: Lucrurile pe alocuri s-au schimbat spre bine, însă nu în măsura în care să ne numim un stat de drept

Istoricul și profesorul universitar Sergiu Musteață spune că la cei 25 de ani ai săi Republica Moldova nu a reușit să devină un stat prosper și care să asigure condiții decente de trai și garanții de securitate pentru cetățenii săi.

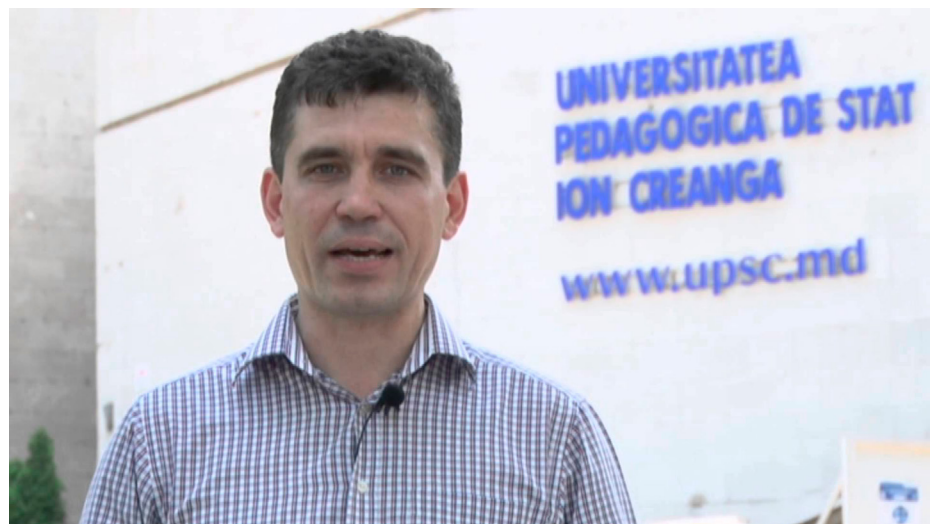
■ **Lina Grău:** Dle Sergiu Musteață, v-aș ruga să faceți o radiografie a situației în care se află Republica Moldova la aniversarea a 25 de ani de independență.

■ **Sergiu Musteață:** După 25 de ani din păcate constatăm că stăm mai prost decât la începuturi. Republica Moldova s-a desprins din spațiul sovietic fără datorii. Dacă am vorbi la capitolul datorii, astăzi nu stăm cel mai bine. Dacă am pune în discuție situația economică, la fel, lucrurile nu au evoluat, ci din contra au degradat pe anumite segmente, chiar dacă am revenit la proprietate privată, chiar dacă ne-am asociat și din start am spus că vrem să devenim parte a unei economii libere, a unei piețe cu reguli deschise.

La capitolul politic, la fel, ar trebui să spunem că Republica Moldova nu a avut o politică coerentă pe măsura Statelor Baltice, care din start au spus ce vor și în mare măsură au atins scopurile propuse – au ajuns membri UE, au ajuns membri NATO și au ajuns parteneri de încredere pentru statele lumii.

Din păcate, Republica Moldova a oscilat într-o direcție neclară – ba Est, ba Vest. Geopolitica aceasta neclară a Republicii Moldova ne-a făcut să devenim un partener cu mai puțină încredere pentru UE, dar și pentru Rusia, dacă vreți.

Aceste oscilații, manevre dintr-o direcție în alta nu ne-au asigurat un parcurs politic clar în viziunea localnicilor în primul rând. De aceea și astăzi societatea este foarte divizată la acest capitol, iar politicienii nu fac altceva decât să speculeze pe aspectele geopolitice într-o campanie electorală sau alta, sau

atunci când au nevoie. Ceea ce nu este corect. Republica Moldova, dacă se dorește stat independent în egală măsură cu celelalte state europene, trebuie să spună foarte clar care este parcursul, traseul politic și încotro vrea să meargă și să ajungă.

Asta ar ușura și soluționarea mai multor probleme și la nivel local, în special de ordin identitar. La capitolul identitar din păcate cetățenii nu se asociază cu un stat, Republica Moldova nu se asociază cu cetățenia acesteia. Sunt cazuri când avem cetățeni cu trei sau cu patru cetățenii – asta demonstrează că oamenii nu înțeleg rolul și rostul cetățeniei, apartenenței cetățenești, responsabilitățile pe care le are un cetățean față de instituția statală și doar caută căi de a-și asigura un mod de viață mai decent, de aceea și aplică pentru o cetățenie sau alta.

■ **Lina Grău:** Ați vorbit despre aspectele economic, politic, identitar. Dar din punct de vedere social, unde stăm? La începutul independenței Republica Moldova avea peste 4 milioane de locuitori. Acum este foarte greu de spus câți suntem, pentru că

nici datele recensământului nu au fost făcute publice...

■ **Sergiu Musteață:** Și sub aspectul demografic și social, la fel, stăm prost. Nu am fost în stare să ducem la bun sfârșit un recensământ ca să putem opera cu date recente. Asta demonstrează incapacitatea, probabil, dar și iresponsabilitatea celor care s-au angajat în realizarea unui recensământ. Eu mai degrabă aș sugera autorităților să se dezică de recensământul din 2014 și să înceapă pregătirea de un nou recensământ serios, cu oameni responsabili.

Deci, nu știm care este numărul real al populației. Pur speculativ spunem că a scăzut cu un milion, spunem că un milion este peste hotare, spunem că trecerea din mediul rural către urban este în creștere... Dar, iarăși, sunt niște ipoteze pe care nu le putem susține cu date exacte. De aceea și aici este foarte dificil să evaluăm starea reală a populației Republicii Moldova din perspectivă numerică, dar eu aș spune că și din perspectiva spiritului – la ce gândește, ce crede lumea.

Societatea a sărăcit foarte mult, au încercat și au promis mai multe guverne și mai multe partide care au fost la guvernare că vor reduce sărăcia. Din păcate, nu s-a întâmplat acest lucru. Și din perspectivă socială categoriile sărace predomină, lumea se simte săracă și acest lucru nu face față unui stat care pretinde să fie independent, să fie stat de drept sau un stat care vrea să construiască o societate democratică.

Ca un exemplu, putem vorbi despre formula proastă de calculare a pensiilor. Noi de fapt suntem în pragul unui colaps a ceea ce înseamnă capacitatea de colectare a resurselor necesare pentru a acoperi Fondul de pensii. În doi-trei ani noi nu vom fi în stare să acoperim pensiile și plățile sociale curente. Asta înseamnă că Guvernul trebuie urgent să revină la formula de calculare, probabil și la vârsta de pensionare, și la multe alte aspecte care cumva ar identifica soluții pentru a evita un colaps în ceea ce înseamnă sistemul social al Republicii Moldova.

Lina Grău: Dintr-o perspectivă mai regională, aș vrea să aruncăm o privire și asupra a ceea ce a reușit să obțină în acești 25 de ani în planul securității Republica Moldova, Ucraina, Țările Baltice, care au plecat în aceeași perioadă din URSS. Vedem o diferență foarte mare dintre Țările Baltice și de o parte, și Ucraina și Republica Moldova de partea cealaltă. De ce am ajuns în situația de a fi mai degrabă o zonă-tampon dintre Rusia și Europa, decât o zonă clar afiliată unui spațiu de securitate care să ne asigure și nouă un anumit echilibru pe interior?

Sergiu Musteață: Avem un conflict așa-numit înghețat, care ne creează mari bătăi de cap, în zona separatistă transnistreană, dar și pe alte segmente administrativ-teritoriale și etnice în Republica Moldova. În ultimii ani ne-am confruntat cu anumite declarații – slavă Domnului că nu s-a ajuns și la acțiuni care ar distorsiona stabilitatea generală a Republicii Moldova – vorbim de UTA Gagauz-Yeri. Iar cu regiunea transnistreană bineînțeles că lucrurile nu au evoluat spre o bună înțelegere și o apropiere. Negocierile care au existat au fost mai mult mimate, în cele mai dese cazuri, atunci când s-au făcut câțiva pași Chișinăul a fost cel care a cedat, iar Tiraspolul nu a vrut să cedeze.

Din păcate, astăzi zona transnistreană

rămâne a fi o zonă de instabilitate. Și dacă ne uităm și la acele exerciții militare care le-au făcut recent așa-numiții pacificatori cu intenții prea puțin pacifiste, vedem încă o dată că Republica Moldova este în imposibilitate de a controla această zonă. Este un semnal de instabilitate inclusiv în contextul în care a ajuns Ucraina.

Cu mare regret spun acest lucru, deoarece Ucraina nu ne-a fost pe parcursul anilor partener în soluționarea problemei transnistrene și astăzi a ajuns într-o situație mai proastă decât este Republica Moldova – cu zone de conflict, cu teritorii pierdute în rezultatul intențiilor și pașilor anexioniști pe care i-a făcut Rusia. Astăzi, Ucraina și-a reconceptualizat și politica externă, și perspectiva dezvoltării securității regionale. Astăzi și ea este în pericol din cauza provocărilor care vin din partea Rusiei și a acelor grupuri locale care sunt alimentate din Rusia, dar creează probleme statelor precum Republica Moldova și Ucraina.

Ce ar trebui să facă Republica Moldova? Este un stat mic și e foarte complicat să rezisti împotriva unor provocări din afară, împotriva unor segmente de pe interior care sunt alimentate din afară. Deci, Republica Moldova trebuie să-și găsească parteneri siguri, parteneri care i-ar garanta și ar putea să o ajut să depășească această stare de impas și să devină o zonă atractivă pentru spațiile separatiste precum este Transnistria. Eu nu aș lăsa fără atenție și Găgăuzia.

Un stat independent în primul rând se caracterizează prin capacitatea de a garanta securitatea cetățeanului. Eu nu cred că astăzi instituțiile Republicii Moldova pot spune ferm că ne garantează nouă securitate zilnică, securitatea națională și securitatea regională.

Lina Grău: Tabloul pe care l-ați desenat nu este nici pe departe în culori foarte optimiste. Ce a împiedicat Republica Moldova să obțină ceea ce au obținut, de exemplu, Țările Baltice?

Sergiu Musteață: În primul rând, diferențele care sunt între noi și baltici – mentalitatea. Este altă mentalitate, alt aluat. Noi nu am avut lideri politici și o clasă politică care cu adevărat să lucreze pentru statul Republica Moldova, pentru cetățenii Republicii Moldova. Au luptat între ei, au

luptat pentru grupuri și sfere de influență, pentru împărțirea capitalului și multe alte lucruri care au condus la situația în care suntem astăzi. De aceeași și spun că și în prezent noi nu avem politicieni și guvernanti de care să fim mândri, iar încrederea în guvernare este foarte joasă. Dacă ne uităm la sondaje, marea majoritate a populației are încredere în biserică și nu în justiție, de exemplu, cum ar trebui să fie într-un stat democratic, într-un stat modern.

Faptul că au derapat lucrurile în justiție, au derapat lucrurile în poliție, care trebuie să asigure și stabilitatea, și ordinea publică – asta trebuie discutat la modul cel mai serios ca să se caute soluții. De ce am devenit un stat catalogat ca fiind cel mai corupt și cel mai sărac din Europa?

Lina Grău: Totuși, pe parcursul istoriei recente a Republicii Moldova am avut și momente foarte pozitive și pline de optimism, în care exista speranța că lucrurile se pot schimba. Și aceste momente au ținut în mod special de relația cu UE. Am avut și unele rezultate – Acordul de Asociere, circulația fără vize în UE... În acest moment putem spune că Republica Moldova mai are perspective europene, în situația în care am reușit să ne prăbușim de la „povestea de succes” a UE la „cel mai corupt stat din sud-estul Europei”?

Sergiu Musteață: Într-adevăr, s-au făcut și lucruri bune. Lumea s-a dezvoltat, oamenii au circulat în lume, tinerii au șanse să învețe în alte state... Deci, e adevărat, lucrurile pe alocuri s-au schimbat spre bine. Însă nu într-atât încât să ne putem numi un stat cu adevărat de drept.

În ceea ce privește Acordul de Asociere, bineînțeles că a fost un pas înainte, în comparație cu Ucraina de exemplu, care s-a împiedicat la un moment dat și a avut consecințe destul de grave. Noi parca ne-am pornit cu dreptul, dar și noi ne-am împiedicat mai târziu.

Tot ce înseamnă comerț liber și circulație fără vize cred că au fost niște avansuri, niște bonusuri pe care le-am primit în contextul semnării Acordului și a acelei povești de succes, ca să ne încurajeze să mergem mai departe. Dar noi nu am știut să apreciem aceste gesturi din partea structurilor europene

și din păcate i-am dezamăgit și am pierdut șansa de a grăbi procesul integrării europene.

Astăzi trebuie foarte mult să lucrăm ca să recuperăm anii pierduți, resursele irosite și să revenim la o perspectivă de integrare adevărată. Astăzi această perspectivă este una declarativă – noi avem mult de lucru în ceea ce înseamnă implementarea Acordului de Asociere și nu trebuie să mințim oamenilor și să spunem că în doi-trei ani, sau în 2018, vom deveni membri UE.

Eu cred că este prematur să vorbim că vom obține în viitorul apropiat statutul de stat-candidat, deoarece nu am făcut ceea ce trebuia să facem în baza Acordului de Asociere. Că s-au implementat anumite lucruri – este adevărat, dar ele sunt minore. Că s-au schimbat anumite acte normative – nu este suficient deoarece ele trebuie să devină instrumente lucrative și nu doar aprobate. Că am promis că vom combate corupția – dar de fapt o mimăm și nu realizăm această promisiune cu adevărat. Și multe alte lucruri de acest fel. Dacă le-am lua pas cu pas, am înțelege că în viitorul apropiat nu avem șanse să devenim stat-candidat la UE.

Dar acest lucru nu înseamnă că aspirațiile europene trebuie reduse sau cumva neglijate. Noi suntem un stat cel puțin geografic european, un stat care și-a manifestat interesul de a se asocia structurilor europene. Și în sensul acesta, dacă ne dorim să construim un stat cu adevărat democratic, cu o perspectivă civilizatorie, trebuie să urmăm această promisiune, acest angajament față de UE, dar și față de cetățeni. Și atunci cu siguranță în câțiva ani, în câteva decenii,

dacă ne dorim și dacă vom depune efort vom atinge acel nivel de trai, acel nivel de responsabilitate care să ne dea dreptul cu mândrie să spunem că suntem gata de a candida pentru calitatea de membru al UE. Până atunci – muncă, muncă și iar muncă.

■ **Lina Grău:** Ce perspective vedeți pentru viitorul Republicii Moldova?

■ **Sergiu Musteață:** Bineînțeles că perspectivele nu sunt cele mai fericite. Este foarte dificil să ieși dintr-o societate coruptă, instabilă într-un timp foarte scurt. Timp de peste două decenii lucrurile au degradat și acum noi vrem foarte repede să reparăm?

De fapt, s-ar putea face asta, dacă lumea ar fi mult mai responsabilă și mai conștientă. Dar din păcate, iarăși în comparație cu Statele Baltice, participarea și responsabilitatea cetățenească la noi sunt foarte scăzute. Lumea vrea schimbare, dar să nu participe, lumea vrea să trăiască mai bine, dar să nu muncească mai mult... Oamenii trebuie să înțeleagă că dacă dorim cu adevărat să fim o societate cultă, o societate democratică, atunci toată lumea trebuie să participe și să se responsabilizeze. Iar educația trebuie să fie o chestiune comună, cotidiană și de la mic la mare, și pe tot parcursul vieții. Altfel, riscăm să ne ducem într-un neant sau să dispărem ca stat, ca societate.

Numărul oamenilor care pleacă este în continuă creștere. Și atunci ne întrebăm: cu cine rămâne Republica Moldova după 25 de ani? Doar cu oamenii în etate, doar cu copiii care sunt lăsați de părinți? Doar cu cei care nu au resursele necesare să plece astăzi, dar sunt cu gândul la plecare?

De aceea, situația este foarte delicată și oamenii care sunt la putere ar trebui să spună lucrurilor pe nume. Nu trebuie să ne amăgim sau să ne îmbătăm cu apă rece, pentru că situația în care ne aflăm este una jalnică. Trebuie să conștientizăm situația în care suntem, să discutăm în profunzime și să căutăm soluții ca să ieșim din ea. Dar asta trebuie de făcut deschis, fără să ascundem situația reală. Pentru că dacă ascundem, mai devreme sau mai târziu lucrurile ies la suprafață și mai degrabă pierdem timpul decât găsim soluții.

Iar cei care își asumă guvernarea bineînțeles că trebuie să fie mult mai responsabili și mai transparenți în luarea deciziilor. Deseori vedem că ni se spune că totul este bine, dar de fapt realitatea este dură. De exemplu, se spune că au crescut salariile, fără să se țină cont de faptul că capacitatea de cumpărare a scăzut foarte mult.

Flagelul în care suntem noi astăzi este corupția. Dacă vorbim de combaterea acesteia, trebuie să se treacă de la vorbe la fapte. Și nu doar speculativ și pe alocuri, să ne mintă cu anumite cazuri minore – că l-au pedepsit pe unul că a luat mită sau că l-au eliberat din funcție pe altul că a făcut trafic de influență. Nu așa se luptă cu corupția. Am putea lua exemple din Occident, probabil că mai aproape am putea lua exemplul din Georgia. Și trebuie să înțeleagă persoanele care sunt în funcție că trebuie să fie în serviciul cetățeanului și nu a șefului sau a unuia care ghidează de sus. Lumea așteaptă rezultate și vrea să vadă că într-adevăr cei care guvernează vor o schimbare, și nu una declarativă sau speculativă.

Opiniile exprimate de experți în cadrul editorialelor nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și al Asociației pentru Politică Externă (APE).

Asociația pentru Politică Externă (APE) este o organizație neguvernamentală angajată în susținerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și facilitarea procesului de soluționare a problemei transnistrene în contextul europeanizării țării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experți locali, personalități publice, de foști oficiali guvernamentali și diplomați de rang înalt, toți fiind animați de dorința de a contribui cu bogata lor experiență și expertiză la formularea și promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile și eficiente.

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.